

Töredékek Naplóból (1950 és 2017 között)

Az én „pályakezdő” ötvenhatom
(vívódó pedagógia, vajúdó történelem)

Háttér, előjáróban

Végre kiszolgáltam az időmet. 1955. október végén leszereltünk: Kiskunhalas, 37. Forradalmi Gyalogezred, Hodosán őrnagy...

Tartalékos tisz. Megkezdtem a még homályos „hivatal” teljesítését. Bár a pálya kötelező esküjét a fehérvári Tanítónőképző igazgató-helyettesénél még a nyár folyamán aláírtam („Nem kell felolvasnia” – mondta az egykori apáca, „csak írja alá...”), valami különös segítség révén a fővárosban kaptam állást. Nevelőtanár lettem a Képző- és Iparművészeti Gimnázium diákotthonában (Somlói út 9 és 26.) és 10 órában tanítottam is.

Nehéz volt a kezdet, soha nem voltam kollégista. Száztíz diák, fiúk és lányok „nevelő elvtársa” lettem. Minden új volt. De Faltisz Robi és Fürtös Gyuri – a diáktanács tagjai – megszántak. Mellém álltak, segítettek (napirend, ellenőrzés, napos beszámoló). Naplóm, amelyet 1950 szeptemberében kezdtem írni (Széchenyi biztatására) tele van a beilleszkedés nehézségeivel, gondjaival, a magam megtalálásával, az összeütközésekkel. Kétségek gyötörtek, s az örök elégedetlenség már ekkor is...

De 7-8 hónap után már itt volt 1956 ősze. A lázas tevékenység parancsa, eligazítása házhoz jött. Nekem – nagyon kellett. A mindennapos naplórírás abbamaradt. 1956. október 15. és november 7. között elhallgattam. A forradalom utolsó napjait a kollégium pincéjében töltöttük, egyre fogyatkozó létszámmal. A fővárosba és a diákotthonba is érkező vidéki élelmiszerszállítmányok fuvarosai apránként hazavitték a zömmel vidéki gyerekeket, 1956. november 2-ig. De hat napon át csak széken lehetett szunyókálni. Négy negyedikes fiúval hajnalban, 3-kor indulni kellett kenyérért ruháskosarakkal a Bartók Béla úti pékhez. Megszántak a II. b. osztály lánykái (Judit, Ili, Ica, Zsuzsa: már megint a kettő bé!), vizet forraltak a konyhában, s a pince közepén „jól megmosták” a „nevelő elvtárs” haját.

1956-ban együtt kerestem magam a nemzettel. Akkor nem tudtam... A gondolkodás gyötrelmeit felváltotta az Idő a cselekvés öröme. De a hősiességi történelmi napok előzményei és utórezgése megmaradtak. Ezekből szemezgetek szöveghű másolatokat. Azzal a hiteles önvallomásos indulattal („hogya látva lássanak”), ahogyan már 60 éve a pályámat megfutottam. Barátok és ellenségek igazolnak ebben.

1956. aug. 3.

...Kövendi Dénes professzor úrral találkoztam (Platon dialógusairól szóló szemeszterének egyetlen hallgatója voltam!). Igen kedves volt, kandidátusi munkájának téziseit ajándékozta, dedikálva. Felmorajlott beszélgetésünk során a régi világ... Prohászka Lajos, aki „kegyes” szellemi munka-adományokból tengődik s esténként zongoraórákat ad; Kornis Gyula hajdúsági (?) „bezártságban” él, ki tudja hogyan; Hajnal István, akit fia sorsa juttatott sírba, stb. „S elvesznek legjobbaink a hosszú harc alatt...”

1956. aug. 16.

Pécs! Micsoda gazdag két nap! Nem a velem lévők megnyerése, nevelése, oktatása terén, hanem a látogatások során kiépült baráti család-kapcsolatok óráiban. (Faltisz, Fürtös fiúk otthonában.) Pedig az előbbi feladat is fontos! Érzem a hiányokat, a vezetés gyengeségét, a közvetlenség nem elégséges voltát! Sokat kell még fejlődnöm az emberség területén, a fellépés biztonságában, az alkalmazkodás életgyakorlatában, a fiatalokkal – tanítványokkal való beszélgetés céltudatosságában! Emberismeret, önismeret, alázatos mélybeszámoló szükségeltetik! Mily boldogság: Ady-monográfiát (Schöpflin A.) kaptam ajándékba...

1956. aug. 29.

Ma kezdődik. S mily készületlen vagyok! Lélekben és értelemben is. Mily türelmetlen! Tele heves vággyal, beteljesületlen reménnyel, törekvéssel. Szégyenemet, gyengeségemet, fegyelmezetlenségemet kell bevallanom... Nagy feladatot jelent a következő öt esztendő, mert méltónak kell lenni a régi eszmékhez, a régi magamhoz! Kemény, önfegyelmező, rendszeres munkát akarok. Nevetséges tervek bolygattak a szünidő kezdetén. S végül nem tettem semmit! Hadd írjam ide egyiket-másikat:

Marcus Aurelius, Seneca, Szekfű – Gerevich – Kodály – Horváth János;

A magyarság néprajza I-IV., Magyar művelődéstörténet I-V.

Ha! Ha! Ha!

Hát ez a Te erőd, fiú?!

1956. aug. 31.

Holnap évnnyitó!

Ma: munka reggeltől – mostig (éjjel $\frac{1}{2}$ 2). Sok szülő, ezer arc és világ, gondosak és kevésbé gondosak, aggódók és könnyen hívők. Mennyi féltő anyai-apai óvás, szerető odaadás, évek adakozása marad rám!!... (A szülők rábízák fiaikat ?!) Jön a mámoros holnap. Lesz munka! De lerázom az ósdit, s a hibákat, s föl!

1956. szept. 1.

Hát lesz e ennél keservében is nagyszerűbb, fennköltebb – mint ma? Fiatalon, kezdőn nekiindulni az életnek, vezetni másokat, sokakat. Figyelmes gyermekszemekben nézni a világot!? Lendület, nagyszerűség, rendkívüliség!

Ma titkos tanácsülés volt. (Ma? Este 10-től éjjel 2-ig!) Programom:

cél: harmonikus, értékes személyiség...

eszköz: példamutatás (gyermekszemek)

Előrel! Nemes emberség, magasabb rendű kultúra.

1956. szept. 12. Mária-nap (Anyám)

Hát azt hiszed, hogy megcsalhatod magadat – s tán úgy másokat is? Leülsz az asztalhoz, programokat szerkesztesz a mai, holnapi, jövő havi napokra, s ilyenkor az önáltatás simogató illata leng körül: azt hiszed, most nagyot, sokat teszel!? S a tervek, álmok illúziókká válnak; valóra semmi sem válik.

A fiúk elmennek, nekik megvan a maguk terve, munkája, vágya. De a Te vágyad – ők maguk! A Te hivatásod – bennük van! S Te késlekedsz, nap mint nap halogatod a velük való munkát, hétről-hétre mulasztasz; a könnyelműek, a lazák, a kötelességet nem ismerők hálójába kerülsz.

1956. szept. 13.

Emlékszel még? Évek során kell átszáguldani oda, a gyermekkor szép világába, haza. Igen, te is Ferenc, te is tudtál lelkesedni! Neked is volt jelszavad: „A haza minden előtt!”

Válságban a diákotthonunk. S a mulasztás engem terhel leginkább! Azt vágta ma szemembe az Igazgatónőm s némiképpen jogosan: „Magának sincs semmivel sem jobb viszonya a fiúkhöz, mint nekem!” Igaz lenne? És hol a mulasztás? Szürke a diákotthon élete – panaszkodnak a fiúk...

1956. szept. 20.

Önfeledés – ez lesz a jelszó! Elhagyni kis magamat, s törni előre bátran, merészen, vakmerően. Tudom már mi a baj! Önzés, önszeretet, kényelmes belenyugvás a >van<-ba! Hej. pedig ez a halál kapuja.

Nem tudok bánni az emberekkel. Egy kis bók, egy kevés odaadás, figyelem, kedveskedés – s kész a barátság! De ha mindez hiányzik, s csak a magam vélt igazának védelmében élek, járok-kelek makacsul?

Kedvetlenség, céltalanság, elernyedés, öntudatlanság, kilátástalan kötelességvégezés egyhangúsága. Hát maradhat ez így?!

1956. szept. 21.

...Oly sok a nagyravágyás bennem, s egyben oly igaz Liszt szava: „Maradj hű önmagadhoz. Maradj hű ahhoz, ami a szíved legjobbnak, legnemesebbnek, legigazabbnak és legtisztábbnak tart. Ne azzal törődj, hogy valami légy, ne akarj valami lenni, de szívósan és szorgalmasan dolgozz azon, hogy személyiség lehess...” (Irod. Újság, 1956. szept. 15.).

Személyiség?! Ható és hatást elfogadó, alakító s önmagát öntudattal önmagához mindvégig következetes hűséggel az értékeshez, a befogadásra érdemesre formáló?! – S a nevelés? Nem a látható, megtapasztalható, mindenkinek könnyen megközelíthető világot kell felmutatni, hanem az elhallgatásokat, nem oly nyilvánvalót! A lélek mélységeit kutatni s felragyogtatni, napvilágra önteni, elgondolkodtatni, meglepni!

1956. szept. 26.

...Ma napos beszámolón néhány odavetett szavamat olvasták fel a naposkönyvből, Bartókról halála 11. évfordulója alkalmából. Csak az utolsó mondatban derült ki, hogy ki ez az „ősmagyar sámánivadék”, ez a „tüzeslelkű” zenész. Néhányan vihogtak is, nem nagyon értették. Magyar Kati egyáltalán nem, s kifogásolta is. Erre magam felolvastam ismét, kissé ünnepélyesen remegő hangon, lassan, síri csendben...

Ébredj végül magadra már! Hisz a gyerekek előtt játszódik le minden szavad, minden mozdulatod. Bíráid ők, szigorú, kérlelhetetlen, megalkudni nem tudó ítélők! Ébredj, és tégy! Mindenkié vagy... Igyekeztek, hogy készületlenül ne találtassatok!!

1956. okt. 1.

...Hadilábon állok a hivatásommal! Befolyása alá kerültem környezetem laza, elvtelen, nemtörődöm „pedagógiájá”-nak! Magam is megalkuszom, magam is összeroppanok, magam is engedékeny vagyok – először önmagammal szemben, s ezen keresztül a gyerekekkel szemben. Nincs cél, nincs eszköz, nincs határozott módszer! Pedig: most vagy soha! Micsoda arcpirító megszégyenülés a szülők előtt, kik oly sok segítséget várnak tőlem! Mily szerencsétlen megalázkodás – önmagamban – a gyermek előtt, hisz több keménységet, több céltudatosságot, határozottságot tanúsít jórészüik, mint magam! Egy gyötrelmekkel teli küzdelem kezdődik most, – mely egyúttal a hivatal méltóságáért is folyik – de meg kell tenni.

Ott jártam a Petőfi Kör legutóbbi pedagógus ankétján. Láttam a tüzes, lelkes, áldozattól égő szemű néptanítókat, kik feláldozzák fiatalságukat a jövőért. Komolyak, egyszerűek, őszinték, óriások és hősök vannak közöttük. Határozottak és elszántak, odaadóak és önfeláldozók! Követem őket! Nem a renyhe jólét párnáin henyélnek, hanem a vér és verejték hősei. Utánuk! Józanul és okosan, mindig tudva, hogy mit kell tenni e világért, hogy más legyen! – Napközi otthon mellett megyek el. A három-négy-öt éves csöppségek odatolonganak a kerítéshez, tágra nyitották éhes gyermekszemüket, pénzt vagy cukrot esengtek. Szegény gyermekek! Mily elhagyatottak, szerencsétlenek, árvák vagytok! Apátok-anyátok küzd a mindennapiért, áldozza magát a család vagy önszeszélye oltárán, s ti vezető nélkül nöttök fel. Egyik akadémikusunk unokája tétlenül ténfereg a házuk előtt az utcán... Mindenki magára hagyja őket, senki nem ad nekik programot, könyvet, feladatot. S aki ad: kozmopolita szennyet! Ki segít rajtunk, ki ragadja fel Adyék zászlóját: emberebb ember, magyarabb magyar! (Mily hivatás csendül ki e szavakból! Németh László jut eszembe: mily gazdag életmű! Most ismét visszatérőben van a közéletünkbe!) Szimbólumává, óriási jelképévé látom felmagasodni az elhagyott ifjúságot, a magukra hagyott gyermekek seregét – ez új kornak! Minden az anyag, semmi az ember! Ki az, aki kezébe veszi a gyepelőt, mert ha így haladunk, elveszünk!

Pedagógustársaim, nevelők! Teljesen elhagyátok magatokat, kiszolgáltatátok hivatottságotok fenséges tudatát a kor hangulatának! A Szabad Nép, a Szabad Ifjúság közli a Petőfi Kör vitáinak felszólalásait; bevalljuk az egész ifjú nemzedék előtt aljasságunkat, kétszínűségünket, megalkuvásunkat!

A tanári tekintély, a vezetés alappillére napról-napra zuhan lefelé! Ma egy osztályfőnök a Szabad Nép vasárnapi cikkét olvasta fel osztályfőnöki óráján megvitatás céljából. Ez éppen az oktatás és nevelés Petőfi-köri bűnbeismerés tömkelegét tárgyalja. Hát egyenlők vagyunk, hát tanácsot kérünk, hát ide süllyedtünk, hát alázatosan bevalljuk: nem tudunk titeket gyerekek nevelni, mert magunk sem vagyunk gerinces, céltudatos, kemény emberek – s kérünk titeket, segítsetek nekünk magunkat nevelnünk, és engedjétek meg, hogy azután titeket is „neveljünk...” Ugye megengeditek, ugye nem haragusztok, ugye megbocsátotok, ugye azért még nem vészett minden el, talán, ugye még lehetünk jóban?! ...Az Ifjú Figyelő-féle szülői szennyező napvilágra tárása, a Szabad Ifjúság-beli, szabadsággal jogosított és megindokolt kirohanások egyes tanárok ellen (Otta Istvánné), mert azok megpróbálták vezetni és bátorságot vesznek maguknak ahhoz az égbekiáltó igazságtalanság-jogtalansághoz, hogy „irányítsák” az ifjúságot! a Disz-szervezetet! Hát talán magára hagyhatjuk ifjúságunkat??... Itt áll a felnőtt társadalom – gyermeki határozatlansággal, öntudatlanul, céltalanul, s meg meri állapítani, hogy ifjúságunk individualista, anyagi, önző, a közösség minden kérdésében közönyös és cinikus – s nem meri vállalni a kockázatot, hogy bevallja: az egész társadalom ilyen! (materializmus, óh!)

Gyalázat, szégyen, ami itt a főkérdésben: a nevelés terén folyik! S bennem is él a társadalom, környezetem hatására a közömbösség, a kelletlen munkavégzés, a felületes elintézés! Pedig volna mit tenni – itt a munkaterületemen is! Hát rajta!

1956. okt. 3.

Holnap apóka nevenapja. Megyek haza. De jó lesz ott, ahol szeretnek, megértének, megbocsátanak. (S másnak nem esne jól az én megértésem?)

1956. okt. 15.

Nézem a szavakat, melyekkel az előző reflexiómat befejeztem. Megértés? Éppen holnap szeretnék néhány szót szólni a naposbeszámolón a „nép”-hez: a szülők, otthonuk, családjuk iránti szeretetükről. Foerster alapján indulok el. Éppen azt is hangoztatni kívánom (amit magam is csak zárójelben jegyeztem meg eddig), hogy: megértéssel találkozni – fényűzés; nem ezért élünk, hogy bennünket megértsenek, hanem hogy mi megértsünk másokat! Milyen nehéz!

Kitáru! a világ előtt, megnyílnak mélységei, rejtett titkai, emberformáló hatásai. Göbolyóssal beszélgettem több órán át, majd megérkezett az idén érettségizett Andróczi barátom, s folytattuk éjfélbe nyúló eszmecsereinket. Ha eszembe jutnak önmagamra döbbentő, megalázó, gyengeségemet, erőtlenségemet igazoló szavaik – vagy az elkeseredés, vagy a tüzes tettvágy ragad magával. Mily sokat kell még tennem! Emberismeretet kell nyerni, hogy bánni tudjak az emberekkel, szociológiát, lélektant kell tanulnom, hogy a rejtett viszonylatokat is felismerjem, filozófiát és históriát kell tanulmányoznom, hogy megismerjem a világ törvényeit. Teológiát, hogy az Egyetlenhez való viszonyunkat rendezni tudjam. Fiziológia, biológia, stb. S ehelyett?

Az adott körülmények rabságában élek... Magam is rendezetlen vagyok belül. Három hete hanyagolom a belső életet. Olyan könyveket nem olvastam, s nem tudok hozzászólni, véleményt mondani, mint a József és testvérei, Az apáca, A kaméliás hölgy, stb. Holnap is – olvasatlanul – viszem vissza a Varázshegyet és Werfel Verdijét. Valamit tenni kéne már! S mit teszek? Nyakamba vállalom még 6 óra földrajzot! Bár e tantárgyat is át lehet alakítani, gazdagítani, tanulságossá formálni, de mégis! (bár ezt szívesen csinálom.) Múlnak a napok s egyhelyben topogok. E füzetke végén feljegyzett tervekből jóformán semmit sem teljesítettem. (Október havi terv: Montesquieu, Rousseau, Goethe – megemlékezés; Weszely, Várkonyi – magyar nyelvtan; gépelés; Rembrandt.) Ez így nem mehet tovább! S ugyanakkor fáradt vagyok, alig alszom, elbeszélgetem az időt, betegápolással töltöm, stb. Megoldás? – Harc a másodpercekért és rendszeres munkabeosztás!!

Október 15. és november 7. között hallgat a naplóm. De:

„A forradalom győzött, de ha nem adunk neki időt, hogy erőre kapjon, újra elbukhat. El is sikkaszthatják azok, akiknek érdekük. Fogjunk össze: egy hazánk van s egy életünk. Ha szavamnak van hitele: fogjunk össze, ne egymás ellen hadakozzunk! Bízunk a nép erejében és tisztességében.

Ne folyjon több vér!

Tisztelet a halottaknak.”

Déry Tibor: Barátaim

(Irodalmi Újság, 1956. nov. 2.)

1956. nov. 7.

Több mint három hét telt el azóta, hogy utoljára írtam e lapokra. S közben micsoda két hét! Október 23-ának napsugaras, illatos őszi hangulata, a fiatalos, mámoros jókedv és tennivágyás forrósága messze már. Most, ha csak jelképesen is, tél van, és csend, és hó, és halál... Vörösmartyt kell tanúságuul hívnunk. A száz évelőtti tragédia ismétlődik meg nemzetünk életében. Október utolsó napjainak véres áldozata nem látszott hiábavalónak: „öröm – s reménytől reszketett a lég...” S valahol mégis hibásak voltunk. A spontán, szervezetlenül hömpölygő népharag túlcsapott a lehetőségek megengedő, tiltó határain. A legvilágosabb fejű magyar figyelmeztetett is rá – a lehetőségek megvillantásával (Irod. Újság, nov. 2.):

„...már ott állt előttem a veszély:... hogy a nemzet szent felindulásában a bosszúvágy sugalmazóira hallgatva, olyasmit talál elkövetni, amit nem lehet többé jóvátenni” – s most már tudjuk, hogy így volt: brutális tettekre ragadtatta magát a nép Pest utcáin; ez szükségszerűen új bosszút szült – „hogy mialatt a fegyvert fogott nép figyelme a szovjet csapatok kivonulása felé fordul, az új pozíciók felé törtető emberek... a forradalomból ellenforradalmat, 1956 magyar szabadságharcából holmi 1920-as kurzust csinálnak.” (Németh László: Emelkedő nemzet) Ennek is meg voltak a jelei, kezdve az 1945-ös pártok mohó és elsietett versengésétől, szervezkedésétől, hatalmi mámorától (mennyi brutalitás fűződik ehhez a trónra töréshez is) egészen addig a volt-háziúri megjegyzéshez, amelyet a borbélynál hallottam, miszerint a szegény öregasszonynak, aki a háza pincéjében lakott, így fizetett: „kifelé, piszkos proli!” Igen, túllőttünk itt-ott a célon, mert a fiatal életünket áldozók tetemein át a törtető igyekeztek az alig kivívott szabadságot renyhe jólétük párnáivá aljasítani.

S... A vész kitört. Vérfagylaló keze
Emberfejekkel lapdázott az égre,
Emberszívekben dúltak lábai...
Amerre járt, irtóztató nyomában
Szétszaggatott népeknek átkai
Sóhajtanak fel a csonthalmok közül;
És a nyomor gyámoltalan fejét
Elhamvadt városokra fekteti.

Mi lesz még? Ki tudja! A világ jóérzése, becsülete, rokonszenve velünk. De elég-e ez? Három nap óta rombolják Budapestet. Most is, mikor ezt írom, dörögnek az ágyúk, omlanak a békés családi otthonok, ropognak a géppuskák. El kell pusztulnunk egészen? Mi lesz a vég?

Mi a világ nekem, ha nincs hazám?

Elkárhozott lélekkel hasztalan.

Kiáltozom be a nagy végtelent:

Miért én éltem, az már dúlva van.

1956. nov. 19. Erzsébet-nap

Ülök a lámpa sárga fényében és elmerengek: érdemes?

Írok. Nem azért, hogy érzéseimet, hangulataimat, kavargó gondolataimat, nyomasztó itthoni vitáinkat megörökítem – erre nincs lelkierőm. Hanem inkább a napok száraz regisztrálása, a történeti

semmittevés s kilátástalanság megörökítése céljából. Egy hét után ma ismét Pesten jártam. Fizetés. Bevásárlás. (Édesség úgy 120 Ft-ért.) Szorongó keresgélés a kollégiumban maradt holmik között: mit vigyek haza szűkkeblű aktatászkámban. Lehangolt beszélgetés Papáékkal, Fürtös Gyurka biztatása, hogy induljon már végre haza. Enikő telefonált. Jól vannak. Tegnap Cinkotán és Kistarcsán voltam Édessel – burgonyáért. Önző, irigy, zsugori magyarok, tótok s néhány melegszívű kivétel.

Holnap munkába indulok, itthon. Felvázolom magamnak az álomvilágot, a rózsaszínű reményekbe csomagolt jövőt – s dolgozni fogok fáradhatatlanul. Történelem, filozófia, deutsch, neveléstudomány. Ady nyújtotta az elmúlt napokban számomra az egyetlen gyönyört, igazat, hitet.

„Száz tromffal jöhet ez a veszett világ,

Veszhet és nevetethet vén szemeim előtt

Ifjúság babonás hitével

Hinni fogok, mégis hinni – bennünk.”

S még egy dologra megtanított Ady: (s ez is rokon a mával, a ma szenvedőivel s kítaszítottjainak sorsával kapcsolatos) valahogyan ellensúlyoznunk kellene, nekünk hívőknek elsősorban, s életünkkel beigazolni: méltatlanok vagyunk az életre, az élet javainak habzsolására, mikor oly sok a nyomorult, elesett, gyötrődő embertestvér. Halálnál, szenvedésnél is több kell!

„S Halálnál többet adjatok.

Égi Nagyok: -

Mert szenvedés.

A szenvedés bután kevés.”

Egyetlen fegyverünk lehet: önmegtagadás.

1956. nov. 21.

Milyen sután, töredékesen megy elgondolásaink, legjobb szándékaink valóra váltása! A fenti program megvalósítása is milyen nehéz. A körülmények befolyását nehéz lerázni. Tele idealizmussal, vagy vágyakkal, álmokkal, s munkátlanul, jóformán eredménytelenül múlnak el napjaim. Pedig: de kötelez a jelen!

Nem írok, míg nincs eredményem magam elleni küzdelmemben. „Nem kellenek a megálmodott álmok!”

1956. nov. 23.

Odakint fehérbe öltözött a világ. Valamikor a gyász jele volt a fehér. Ma ismét gyászolunk. Egy hónapja kezdődött... Mily kötelezettség! – nekünk, ki életben maradhattunk. A sajtó szerte a világban megemlékezik a magyarok hősi hónapjáról. S mégis kérdés: érdemes volt? S felveti a végső kérdést: miért az élet? Az elmúlt napokban oly közel kerültünk a halálhoz, hogy ma már csak borzongással, de nem félelemmel tekintünk e legnagyobb Élet-tényezőre. Hát szüntelen lemondás, sikertelenség, megalkuvás, bukás az élet – nemzetek nagy és egyének kis élete egyaránt? Tele vágyakkal, égis repülni vágyva – itt a földön tehetetlenül bukdácsolni? Egy megoldás marad: (ha élni akarunk erőteljes, céltudatos életet). Az ember célja: a küzdés maga!

A haldoklók és hősi halottak kezéből kihulló fegyvert nekünk kell, megmaradottaknak tovább vinnünk. Tudunk-e majd méltók lenni az ő emlékükhöz s hősi helytállásukhoz? Minden rájuk figyelmeztet, emléküket idézi: a hajnal, melyet ők már nem érhetnek meg, a szálló hópelyhek, amilyen fehér az ő kötelességtudatuk volt, a puha ágy, melyet ők elhagytak a nélkülözésekért, hogy érettünk, a mi szabadságunkért is áldozzanak, a szülők, kiknek ők már nem adnak gyermeki csókot csak a soha be nem hegedő seb sajgását, a meleg kályha, melynél ők többre becsülték a haza oltárát, a nemzeti becsület tisztaságát, a hazafiúi érzés lángoló melegét.

Add Uram, hogy soha, semmilyen körülmények között, a siker vagy a jólét és a türelmetlenség vagy eredménytelenség idején se feledjem el: ajándékba kapott minden percem, minden óráim. Engedd meg

Istenem, hogy azzal az öntudattal járjam hátralévő esztendeimet, melyet az ő haláluk ró a hátramaradottakra. Be kell fejeznünk az általuk megkezdett munkát.

„Harcunk a magyar Pokollal van,
Mindent erre tettünk,
Ennek a kapuit döngetjük,
Ezé a harc élelünk, testünk,
Ez veszünk vagy győzelmünk: sorsunk.”

1956. dec. 2.

Kné szerint az Igazgatónk akarata szerint holnap de. megkezdődik a tanítás, ill. a gyerekek foglalkoztatása. Ismét a katedrán – majd hathetes szünetelés után. Erről megint a felelősség jut eszembe. Sőt: borzongással tölt el az a tudat, hogy harminc-egynéhány szempár tekint majd rám, kiknek választ kell adnom – nemcsak szavakkal, de egész megjelenésemmel – az elmúlt hetek munkájáról, becsületes vagy könnyelmű életéről, hűségemről vagy tagadásomról. Ilyenkor érzem a mulasztott órák és napok keserű szemrehányásait! Lehet-e más cél, mint a Világosság (az Eszme, az Igazság, az Emberszolgálat) küldöttének lenni? Ma végiggondoltam az utat. Advent első vasárnapján, a bűnbánat pillanataiban láttam a mélységet, ahonnan elindultam az öntudatosává válás, igazságkeresés útján s a messzi magaslatokat, ahová törekednem kell. Pityu barátom önemésztő, önmarcangoló szellemi útkeresése jutott eszembe, eszményképeim álmatlan éjszakái jelentek meg előttem, melyeket munkában töltöttek el. Vagy-vagy: áll a kérdés. Lassan 24 esztendő lesz. „Itt az idő.” El kell dönteni a kérdést... Vagy mindent hajlandó vagyok feltenni egy kártyára? – vagy... Egy szülőtől kaptam levelet – Szombathelyről. (Kiss Györgyné) Elsős a fia. Nem is merem leírni, oly nagyon dicsér. Mily kötelezettségek! Méltónak lenni szüleink álmaira, embertársaink elismerésére! Csak ha ezen dolgoznánk egész életünkben, akkor is lenne épp elég önfejlesztő feladatunk. Tovább, tovább... Ez a Ma programja: mind lelki, jellembeli, emberbeli, – mind szellemi, hivatásbeli területen. Próbaidő: advent.

Igen, advent. Egy igazság világlik felém a most eljövendő Krisztus életéből: magányosan járjuk életünket, s talán az egyik legnehezebb feladat: negligálni környezetünket, elszigetelni magunkat a körülöttünk lévő emberektől, a körülöttünk történő eseményektől, s járni a magunk útját. Egyedül, mindig egyedül. Sok bennem a lelki elhagyatottság hazavágyása, de 5-6 évre hátra kell egészen szorítanom. Munka, munka, munka – a kis családom szeretete.

1956. dec. 22.

Mindenfelől szorít a hurok – az Idő. Mennyi mulasztás terheli a lelkemet, mennyi veszteség! Itthon szemrehányást teszek a családnak, ha segítenem kell valamit, mert időveszteségnek érzem. Türelmetlenkedem, zúgolódom, ha szól a rádió, mert zavar „komoly” munkámban. De a kínáló alkalmakat sem használom ki. Ideges, fáradt vagyok a rendetlen étkezéstől, a fegyelmezetlenül töltött napi munkától, rendszertelen életmódtól. Nem tudom lekötni figyelmemet a külső körülmények vonzása miatt. Komoly elhatározásokat teszek s semmit nem váltok be. A legnagyobb ellentétek közt hanyódom. Mi lesz?

1956. dec. 25.

A karácsonyfa kedves hangulatú lélek-riasztgatása kényszerít szembenézni önmagammal.

Ha valaki elmúlt írásaimat lapozgatja, egy nagyrahívott, nagyjövőjű fiatalember sorait véli olvasgatni. Annyi akarás, vágy, remény, terv, cél, szándék! S nem is alacsonyrendűek ezek. Egy gyermekkori életprogram minduntalan vissza-visszajáró, újra s újra kísértő motívumai ezek, mely az öntudatosulás előrehaladtával, tehát akkor, amikor épp határozni kellett volna s keményen dolgozni a jövőn – majdnem elveszett. De csak „majdnem”! Helyét elfoglalta az ösztönélet zavarossága, sűrű homálya, melyet csak néha feszített fel a királyi öntudat pallosa. Lassan 10 esztendeje ennek. S azóta élek céltalan

céltudatossággal, reménytelen reményekkel, akaratlan akarásokkal, szárnyaszegett nagyravágyással. Elveszett-e már minden? Távolról sem! Sok munkába kell állnom, tudva és akarva a célhoz vezetőt.

Első feladat: megismerni önmagam.

Második feladat: öntudatos, célos életet élni (hívás).

Harmadik feladat: egyre növelni az Isten-kapcsolatot, ápolni mindazt, ami hozzá vezet.

Be fogok számolni a végzett munkáról.

Karácsony este. Béke, szeretet, jóakarát, remény. Prohászkat olvasom. (Elmélkedések...) Nagyszerű! Fel kell mérnem világszemlélétemet is! Sokat olvasni! Közeleg az új esztendő hajnala. 24-ik életévem esztendője.

Mennyi harc itthon! Szent családi hajlék, áldott meleg. Valóban: a megszokottság hányszor teszi szeretteinket, otthonunkat szemünkben szinte feleslegessé! Hányszor kimondjuk a szót: el innen! Meg: de jó lenne... stb. Hányszor vágyik szívem egy meghitt, meleg, hazaváró fészek felé: eljövendő harcaim pihenőhelyére?! Ahonnan biztatást, erőt, hitet, reményt, kedvet lehetne meríteni az életküzdelemhez! Majd, évek múlva....

Ígérjek valamit, ma, az ajándékozás napján? Semmit! De tenni, igen!

1957. jan. 1.

Új esztendő hajnalodik... Búcsú és remény határmezsgyéjén állunk. Oda a múlt, előttünk a jövő. Amit temetünk – visszahozhatatlan. Amit remélünk – valóságérzékünkől s erőnkől függ. De ma nem állítok programot. Tudom a célt, ismerem a feladatot, a kéretlen tennivaló mindennapi. Délután sétáltam egyet a közeli mezőkön. Végtelen hófehér terítő, távoli hófödte kupacok, csend, béke, nyugalom... hazám! Ezt adta nekem az Isten, ezt megismertetni, megszerettetni, ennek nevelni fiaikat, erőseket, nagyotbírókat. Eszköz lehetek a Mindenható kezében, de több: önálló akaratát megvalósító lény – soha! Számolnom kell az adottságokkal, a közvetlen feladatokkal, időbeosztással, tervekkel. Józanság, nyugodtság, céltudatosság!

„Az Isten küldött szentjánosbogárnak...”

U.i.: Németh László Galilei-jét láttam tegnapelőtt! Hatalmas mű, nagyszerű ábrázolás, remekmű! Bessenyei a címszerepben – kiváló!

1959. IX. 7. hétfő

„Testvér - mondja az acélpillanat,
Tudom: gyengének lenni nem szabad.
Tudom: a mi törvényünk állani:
Mi vagyunk a Vezeték várai.”

R. Csabával beszélgettem. Most, az idén érettségizett. Néha nagyhangú, kemény ítéletű, de nagyon jól akaró fiú. Megkérdeztem – mintha másról lenne szó – jelen helyzetemről. Galád ember, alávaló az, aki elhagyja vélt igaza, vagy kényelme kedvéért anyját, apját, testvérét. A teljes emberhez ez is hozzátartozik: a szülőkkel való együttélés, róluk való gondoskodás, értük való áldozathozatal... Nem értem magam, s e magány óráját, távol a legkedvesebbektől... Beszélgettünk az elhagyott kedvesről, a férfit odaadóan szerető nőről, a Mónikákról. Stefan Zweig „Nyugtalan szív”-ét idézte fel, s hasonlóképp Tolsztoj „Feltámadás”-a járt eszemben. Hol az igazság? Kell szeretnünk a minket szeretőt, kell méltányolnunk odaadását, áldozata nagyságát? Az előbbi és ez az eset végtére is azonos: elhagyhatjuk-e családjunkat, kedveseinket céljaink megvalósításáért?? Lehet-e így teljes emberekké, igaz, egész emberekké válnunk? S ha nem: hogyan egyeztethetjük a kettőt össze? Harmoniát!!!

Tegnap sokat sírtam. Az otthonért is, a kedves jószágáért is, bűneimért is.

Elindultam egy úton. Menni kell. Majd elválík, rövidesen.

1959. IX. 9.

„A rendelés a forró mába küldött...”

A legnagyobb hiba: álmaimat mentem, s nem életemet, a valóságot. Tenni, tenni, mind többet! Gyakorlatiasnak lenni: szóban, példában, életben!

Szervezni! Mindenekelőtt: a saját életemet! Jönnek „rég” (tavalyi) tanítványok: csupa tűz, lelkesedés, láng, elhatározás, lendület. Tanulni tőlük! Nem a mindent! – a lehető legtöbbet akarni, és következetesen harcolni érte! Elkezdni!

Annyi élményem marad kihasználatlanul, mert elsikkad e rohanó életben. – Fáradt a fejem a sok töprengéstől, beszorított tettvágytól. Olvasni! Sokat!

A pillanatban, állandó készültségben élni, de sohasem a pillanatnak, mindig a Holnapnak!

1959. IX. 10.

Délutáni óra. A nap melegen süt ablakom előtt, itt az iskolában. (E mondattól egy pillanatra megkapott régi írások hangulata... Milyen jó lenne kezembe ragadni az egész világot, minden rezzenését, s írni, dolgozni, visszaadni, rajzolni a jövőt – a mában, e szertefutó pillanatban!) Tartozásaim járnak eszembe! Mennyivel vagyok adósa a szellemnek, a hitnek, a gyermek-lelkeknek! Az élet pedig fut, rohan, minden szemét meg kell ragadni. „Az eltűnt idő nyomában” – új értelmet nyer nekem: a felelősségtől terhes aggodását a szétszóródás miatt, a veszteségeiért.

Csaba barátom az élet szántóföldjét okosan felosztva látja: ki-ki a kijelölt parcellán dolgozik. Ám: melyik az enyém? Rátenni kezünket az ekeszarvra, s vissza nem! Általában gyenge oldala az egyoldalú, szívós, folyamatos munka!! – újra egyetemi minősítésemben jó Ince prof. – Megint elvagyódtam, főiskolára, s közben a tér itt maradt volna, betöltetlenül. Mennyi beváltatlan Terv, aggodó önmarcangolás, kapkodás! Hát előre, ne oldalt! Széchenyi, osztályközösség, egyéniségek, nagy irodalmi műveltség! (filozófia, nyelvek, stb.)

Hiba: a munkám megroppant, nem enged lélegzethez jutni. Elfáradok, elkedvetlenedem, lemondok! Pedig: örökké kék ég a felhők felett!

Pista bátyám elvhűsége bátorít. Okosan figyelmeztet: a „másokért teszem” lassan, észrevétlenül húzódik át az önérdek-keresésbe! S igaza van! Elmélyülni, erősödni, tanulni, magasban maradva egyre feljebb vágni! Szépségek, dalok, mosolygások! Csak elfelednénk bajainkat a derűs pillanatokra, vagy valóban: nincsenek is!? – Csüggedni nem szabad!

Szomorú perceid vannak, Kicsim? Ígéreteimmel nem leszel boldog! Élni kell, teljes értékű emberi életet! – Hogyan? Mindent odaáldozva! Egyszerűség, becsület, áldozatosság! – apám jelszavai! (életgyakorlatában) – Csodát művelsz, hiszed, mert szeretsz! Köszönöm!!

„Nem az számít, aki ültet, sem az, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja.” (I. Kr., 3,7)

1959. IX. 14.

A Szt. Kereszt Felmagasztalásának napja... Liszt Ferenc ekkor írta végrendeletét, tette hitét a tiszta és eszményi asszony oltárára, vallott a jóságról...

Mennyi minden történik egy-egy napon... Ma is gazdag perceim, óráim voltak.

Fáradtságom ellenére, csak azért is!! belekezdtem az új, nehéz anyagba. 3 órán, sőt 4-en át csak magyarázni! S bírtam...

Örs édesanyja segítséget kér. Uram, adj erőt nekem, hatni és magammal vinni a mélybekészülőt – a szellem világába. Mily készületlen vagyok! – ilyenkor érzem. Pedig Te bíztad rám e lelkeket, s használnom kell, különben elveszítem erőm forrását, létem érdemét!

Dobál dr. kedvessége majdnem megalázó. Előítélettel vagyunk emberek iránt, s közvetlen, szerető modorukkal mindent elfeledtetnek velünk. Miért? De jól vagy így! „Szeresd embertársadat, mint önmagadat!!!”

Francia óra, az első francia óra! Óh szellem, óh kegyelem s erő hazája. Lélek és sugárzó élet földje, fény-dal-ragyogás áradása!

Julika... sok-sok levelet írt nekem, de el nem kértem Tőle! Fáj hidegségem, tudom. Ne haragudj. Nem tudok elég okos lenni...

S egy boldog, mohó habzsolású óra az Eötvösben!

1959. IX. 16.

Sokszor elgondolkozom, mi az ami érdemessé teszi a harcot? Kisszerű emberek között, kik letépték cédulái az idő naptárának, elpusztulnak jelt nem hagyva maguk után, jönnek velünk az úton, de látni fűjtatásukat, sóhajtaikat, hatalomvágyukat, nevetséges életfacsarásukat az örömök után... Boldogság? Nem, tökéletesülés!

Milyen fontos a rend, a fegyelem, a belső egyensúly... Most itt ülök, szalad velem a busz, s holnap talán már sehol... Harc befelé: gyarlóságaink, törpeségünk ellen, vagy kifelé a „kis komédiások” kedvteléseinek labdázó kényével! Mi az, ami mégis felemel? Vagy csak én vagyok „megáldva” e elégedetlenséggel, telhetetlenséggel? Mások jól érzik magukat? Hogyan csinálják?

Az orvos figyelmeztetett: vigyázni a megfázástól! A régi-régi mellhártyagyulladás soha sem tűnik el! Óvatosan, megerősödni!

Tegnap uszodában voltam. Milyen nehéz volt lemondani a tanulószobáért járó 40-45 Ft-ról, mert néha szeretem az anyagi értékeket. Nagy baj! Pedig arra nagyon rászoruló Kolléga vitte volna családjának, s mégis húzódoztam. A megbeszélte találkozót is elmulasztottam volna ezzel, fájdalmat jelentett volna az, szomorúságot is; részemről pedig önzés lett volna! Végül meggyőztem magam...

Iskola-szanatórium, 16,50-es óradíj, havi 500-600 Ft plusz. Milyen nehéz lemondani erről is. Pedig másért vagyok...

Ugyanúgy a főiskolai állás-lehetőség...

Pedig mire vagyok én? – Mennyi kísértő alkalom, hogy eltérjünk megkezdett utunkról!!!

Nekem: hozzájuk van hivatásom! Felmutatni az Erény és Szép útját, eszközét, harcait!

Felelősség 41 emberért! Gondolkoztál már ezen, Tanár Úr!?!?

Nagy a versengés! Folyik a lélek-igézés, emberfogás, s múlnak a napok, hetek – más cél fogja szekerébe őket!

Miért e tétovaság?!

1959. IX. 17. Éjjel ¼ 1^h

Nemrégem jöttem meg Tomb-éktól: mennyi benyomás, mily csodája a Teremtő útjának! Írni kellene!

Hősies út 1944/45 telén egy parasztszekéren orosz támadókkal szemben, 4 napon át, 10 hónapos csecsemővel, 3 apró gyerekkel!!!

Elhagyottan volt barátoktól, kedves úri kisasszonyoktól, bíróság előtt, életveszélyben, megalázva és megnyomorítva!

Hiányzik az élet a tanításomból!!!

Hiányzik az élmény, a megragadás, a visszatekintés, az emlék-gomolyag!!

1826, 35 éves fővel indul útnak Széchenyi:

„Add tudtomra, mit tegyek és miként kezdjem, hogy Neked, egykor a reám bízott tőkéről beszámolhassak. Gondolkodni akarok és dolgozni, éjjel és nappal, egész életemen át. Segítsd sikerre azt, ami jó; tiport el csirájában azt, aminek rossz gyümölcse lehetne...

Azt az anglyalt pedig, akitől világosságot nyerek, engedd élni békében s csendes boldogságban...”

Milyen hős, szent asszony! Mennyi öröme a megszenvedett 4 fiúban! A kálvária mindig megdicsőülést készít elő.

Az én kálváriám: harc önmagam ellen!

1959. IX. 17.

Ma szép, csendes, elégedett napom volt. Fáradt test, de éber, vigyázó lélek! Jól sikerült órák, sok könyv ígérete az Egyetemi Könyvtárból (Zichy: Széchenyi-sorozat), szombaton talán Szőnyi műterem fiaimmal, stb.

Ragyogó tavaszi meleg, mosolygó-részeg nyüzsgés a városban (s a vásár miatt!), csillogó gyermekszemek Baby kisleánykájától fényképezés közben, megnyugtató válasz Pista bácsinak adott kérdezősködésekre (szerelem, önzés, hivatás, történelmi ”ma”)

Francia-óra... Menni kell... Séta, vacsora egy csendesen boldog lélekkel, harmóniában... Itt az ideje elhatározásra jutni!

Hazafelé, ½ 11 tájban éjfél előtt, Budapest egyik főterén cigarettájára gyújtó 2 méteres alak bizonytalankodik mellém... J. Gy. pasaréti építész, ahogyan mondta. Egy nyomasztó légkörű város, ország hangja vall szívéből: egyszerű, de ember, becsületes, magyar és kemény. „Nem igen török be, - ne gondold!” – mondta. Hozzám hasonló fia van. Megsimogatta a hajamat és elment... A szesz igaza ez? Vagy a világunk, mánk vigyora önmagára? ... Jó éjt!

1959. IX. 21.

Áldott betegség... Ma és holnap! Olvasni, meditálni, javítani életünkön, felfogásunkon, alakítani jövőnket!?

Tegnap ismét dolgoztunk a fiúkkal. Érdemes? – kérdeztem. Vagy talán fáradt voltam, s ezért volt a kétség, bizalmatlanság? Hol kezdődik az okos, szükséges önszeretet? Mondják: mások károsodása nélkül szabad előre könyökölni magunkat életünk pályáján. – Hogy hiányzik az önfegyelem, a tartós elhatározás, azok az erények, amelyek oly szimpatikusak a férfiban, s egyben oly jogosak i: „hatalmas munkaerő, nagy tudás, energia, szenvedély, nagy akaraterő” – ahogyan Silberstedtet jellemzi

Ebermayer: Az ifjúság élni akar c. művében. (Most olvasom!) Mennyi következetlenség, állandóságvágy, állhatatlanság eddigi életemben!!!

Mikor szűnök már meg „úgy félkézzel” dolgozni, olyan langyosan, határozatlanul? Miért nincs időm megállni sem, mert mindent telve félelemmel, bizonytalankodással, ingatagsággal, kételkedve – hiteltelenül kezdek! S aztán: újabb hangulatok, kellemek gyorsan másfelé ragadnak; hiszen csak az élet nagy fordulóit veszem figyelembe az eltérítő gonoszkodásait, a kísértő cselvetését – az apró mindennapi munkában nem! Kapkodás, nyugtalanság, tervek megvalósíthatatlanul és könnyelmű ígéretek jelzik utamat. Valtinyi D. most azért neheztel – s joggal! – mert ígéretemet nem tartottam be. Oly szégyen lelkemnek szemrehányó tekintetét, kerülő visszahúzóódását éreznie, s tudom: ő a mérték, az ő igényével kell magam munkáját is mérni. Naponta harcolni azért, hogy az „elég a napnak a maga baja” igazságát, élettörvényét a lényeg, és nekem szánt feladat kiválasztásával és határozott megragadásával teljesítsem! Csak a nekem szánt feladatról kell vallanom, csak arról a bizonyos 5 dénárrol kell számot adnom! De melyik az?

Igazság és szabadság mellé új fogalom csatlakozott életcéljaimban: férfiasság! Testi-lelki egészség, dac, küzdeni tudás, rendíthetatlenség elhatározásaimban! Belátás, méltányosság, elbizakodottság és előítélet hiánya! Emberszeretet, kedvesség, udvarias bánásmód, úgyszólván ez a világalakítás útja.

Lelki független ember! Óh, Széchenyi-ideál! A leghívebb magyar fennmaradásunkért azért retteg, „mert fajtánk anyagi, mint szellemi léte oly felette könnyű”.

Harcolok minden magamelhagyás, nyugtalanság ellen, kedvetlenség, tiszteletlenség ellen!

Orvostól jövet a piacon jöttem át. 8-10 fiatal fiú állt ott beszélgetve. Délceg, magabízó, s melegen összetartó alakjuk egybeolvadt, amint néhány lépésről visszatekintettem. Áldott szabad ifjúság! Vitával, szóval győzni, gondolkodtatni, védeni s támadni, adni s hagyni de jó lenne! Egy emberségében sápadó kor Sokrates-e lenni! Járnai oktatva, emelve, alakítva, formálva!

Zene, szépség, hangok-színek varázsa! Ősz pompázó tarkasága, természet bája s ragyogása. Óh, élet de szép vagy! Örökké élni, mindig éltetni tudni!!!

1959. X. 8.

De nem így!...

Hogy hibáztam ismét! Mennyire badar voltam megint. Örökké ez a hamis ragyogás, sápasztó öncsalád, rideg akadémizmus, élettől távoli skatulya-modor! Nem lehet szüntelen az Abszolútum felé ragyogni! S főként nem: a szeretet rovására!

A hiba kétségtelen ismét előttem: theoretikus voltam. De hol a javítás útja? Hol az önnevelés ösvénye? Hol a törvény, mely egyedül igaz s egyedül szükséges? Miért e szószaporítás és költői kérdésözön? E önmarcangoló magam-vizsgálás? „Ti adtatok kedvet, tusát, ti voltatok az ifjúság” – akartam mondani egy eljövendő búcsúalkalomkor. Így, ahogyan most szemben állunk egymással, leszüünk-e valaha meghódító az ifjúságnak, az életnek, a rohanva szaladó éveknél?

Valami szorongató feszültség él bennem, mely nem hagy nyugton, mely merevvé teszi egész életem, minden napom. Nem tudok érzelmileg feloldódni, nem tudok szigorú és mégis megértő, mértéktartó és felszabadult, következetes és igazságos lenni.

A kirándulás mérlegét a mai napig sem volt időm megcsinálni. Általában: alig-alig jut időm a gondolkodásra, elmélkedésre, magamra. Szünet nélküli rohanás, égető munkaláz, kapkodó lelkesedés, határozatlanság, önállótlanosság. Valahogy úgy van: a munkám, az indulataim, álmaim irányítanak s még mindig késlekedem ezeket magam alá gyűrti.

Néha aztán határtalan az életvágy bennem. Ilyenkor nekilendülök, valami felületes jókedély lesz úrrá rajtam, sokat és jó étvágygal eszem, feltűnően büszke, gőgös vagyok, s nem bírok magammal – ahogyan szokás mondani.

Az asztalom, fejem most is telve könyvekkel. Garmadában az elvégezetlen, megemészthetetlen munka, idegeskedés-kapkodás jár nyomában. Minden délután külön lelkiismeret furdalást okoz a másnapi órákra készülés. Állandó feloldhatatlan feszültség.

Gyakorlati tanácsokra volna szükségem, élet-et kellene tanulnom. Elnézem Fejes P.-t, a festőszakos fiatalembert! Mennyi odaadás, rajongás, csendes aggodás, felelősség, lemondani tudás, szüntelen kitartó fáradozás, az egyetlen-út tudata, élete, ha akarod: élése!!

Micsoda szégyen: szülők kérnek: apja is kell legyen árva fiaiknak!

S mily szegény vagyok! Milyen keveset látok az életből magam!

Igazság, bölcsesség, belátás gyertek, segítsetek!

1959. X. 15.

Micsoda nap! Mekkora elégtétel a tavalyi, a ma egy évi ballépés tanácstalan remegésére! Ezek a benyomások, lélek-harangok, szenvedés-árkok, emberfeletti nagyság tettei...

Bombázás... égő város... menekülés... 3 pici gyerek... szellemi bátorság... áldozatvállalás és derű... segíteni akarás és meleg lélek!

Köszönöm. Uram, köszönöm! Buzdulok, lelkesedem, szárnyalok, áldozok én is, hogy méltó legyek!

1959. X. 20.

Fáradtság, kedvetlenség, gyengeség!

De szeretnék menekülni! Hogy elégetem magamat naponta a közért, másokért, lótok-futok, fáradok – miért? Érdemes? Értelmes dolog? Egy ilyen nap – legyen itt megörökítve!?

Reggel 8-tól déli 12-ig tanítás. Majd elmélkedés: megírjam-e a pót-osztályfőnöki munkatervet, avagy várjam meg, amíg riasztanak? Készülés délutánra, a Goli-ba!

Ebéd! – Rettentő álmoság

1-2^h-ig szundítás az asztalon – egy sátorlap és egy pokróc felett.

Újabb magolás –

½ 3^h indulás a Goli-ba!

Tanítás ¾ 5^h-ig.

5 – 8^h családlátogatás

Vacsora a körtéri lordok-házában.

Félórás beszélgetés a Bartók B. úton volt tanítványokkal.

9^h után: haza.

Hát nap ez? Hol a kitekintés, gondolkodás, lelkesedésre alap?

Avagy: minden tőlünk, energiánktól függ? Csak akarni kell?

Mennyi öngyötrés az elmúlt éjszaka! Sanyargatás, rágalom, szenvedély! Miért?

Óh vágyott szabadság! Függetlenség, hit, odaadás, szenvedélyes imádása!

Csak egyszer kipihenhetném magam, s azt tehetném, ami kell!!!

1959. XI. 5.

Hát megölnek egészen? Fáradt, ideges vagyok! S mennyi elvégezetlen feladat!!!

Hogyan emelkedjem e hazug kor fölé? Mit tegyek: lelkiismeretem parancsát, külső szoríttatásokat, kedvemet???

Még nem haltam meg, élni akarok!

Imre, szattyánbőr-csizmás lábad éveinket róva, ugyanúgy göröngyölni taposott?

Gyűlölök és szeretek, s „megint, megint – szünetlen!”

Tiszta Ifjúságot!!!

Bár megígértem magamnak, hogy nem írok, míg hónapos tervemet nem teljesítem, mégis: most, kell! Vasárnap azt mondta Anyánk: talán maga is érzi a változást életében...

Ma igen, határozottan! Nyugtalan kitartással dolgoztam, legyűrtem az álom vonzó világát, petőfis lelket – nehézségek között is hitet – kértem, és dolgoztam. Megszállottként... igen, így kell! Zongoráztam, gépeltem, holnapi órára készültem (Mikes, de nagyszerű! mai magyarként is elkelnél, bizony). Fáradt vagyok és mégis lelkesen dolgozom! Kell, muszáj!

Ma B. Gyuri, kiben már a jövődő Osvát-ot szemlélem és a zs-ság képviselőjét, megsemmisítő lekicsinyléssel nyilatkozott N. L.-ről, Sz. D.-ről... Vas Istvánnál járt Zoli barátjával, az angliai pezsgő szellemi-irodalmi életéről kapott hírt, „megegyeztek véleményeink” – mondja elismerően, Vas jövőre talán Kossuth-díjat kap (már nem is érdemli, bár a háború előtt – akkor volt érdem! – baloldalibb volt, mint ma), Juhász Ferenc nemcsak hallgat, de nem is ír (28 éves korára mennyiségileg többet írt, mint Arany egész életében), etc... Várady Szabolcska tehetséges, de álmos, beteges lélek, most Gyuri Lukács Györggyel eteti, hogy mondanivalóban megújuljon... Pfuj! Nobis aut vincendum!!! Élni!

Notitien

Maga is körül van véve erőtlenséggel, ezért együtt tud érezni a tudatlanokkal és tévelygőkkel...

(Zsidók 5:2)

(Senki nem kapta meg a teljes vagyont; csak részt kapott belőle)

Röjtökmuzsaj, 1992. április 15. Nagyszerda

Már gyakran alszom félébren, gyakori ébredésekkel... gondolataim cikáznak, nyugtalanítanak... a fáradtság, a befejezetlenség-tudat, a felejténi-tudás óhaja, a megtisztulás utáni sóvárgás és annak lehetetlensége...

minden kezdeményezésem kialakulatlan, zavaros, át-nem-gondolt; kapkodó...

nehéz szólni afféle 30 éves találkozókon, mivel április 11-én, szombaton volt; Kálmán, Galli, Tasnádi, Szabó Péter, Szendrői, Tombor Balázs, Kaszás Csaba, Ágotai, Németh Pista, Karvázy, Gyömöre...

elszenvedni nehéz a bűntudatot: nem tettem eleget a hivatásomnak náluk sem, ahol magyart és történelmet egyaránt tanítottam (és még: az 1964-ben ért IV. d-ben, osztályfőnökséggel együtt; 1968-ban és 1969-ben ért IV. c-ékben...; utóbbiban osztályfőnökként is...)

végrendeletet kellene írni számukra, üzenetet (de mit érnek vele, ha már nem élnek majd fiatalosan, lendülettel, cselekvően...) – üzenetet mindabból, amit magam is alig tudtam önállóan megfogalmazni: Apáczai, Bocskai, Bornemissza, Pázmány, Zrínyi, Kossuth, Széchenyi, Katona, Kölcsey, Ady, Bajcsy, Fülep, Szabó Dezső...

nyomán; nincsenek szavaim, új nyelvet kellene kialakítani, új tartalmat adni (Sütő, Kocsis, Tamási, Bibó, Kemény Zsigmond!)...

micsoda megrendítő emberi sorsok: Németh Pista, Ágotai, Stefka, Szendrői Karcsi... Kálmán... mit értek meg belőlük?!

hogyan, mikor tudnék közel férkőzni hozzájuk? írni, menni utánuk, beszélgetni, vitatkozni, tisztázni, tanulni tőlük és velük és tanítani (akarni) őket...

egy-egy találkozón (az 1961-ben ért IV. a-jén is: Schulek, Tibay...) elindul egy párbeszéd, tele vannak vággyal a „fiúk”, hogy szóljanak, vergődnek (1992. február 29-én, a IV. g 23. évfordulós találkozóján: Bíró Péter, Dévai, Vízári Kati, Makara, Papp Gábor + Gerencsér Andrea hiányzott!) – a némaságtól, a társtalanságtól, a visszhangtalanságtól...

s egy-egy család története: micsoda dráma, istenítélet (!)

Witek Frici

Bíró Péter (húga is elvált)

Szendrői Karcsi (örökbefogadott fia zseni és örült fegyelmezetlen – mondja... s ő maga is zavaros, szétdúlt, megfoghatatlanul tisztázatlan, BETEG...)

ezek a megkezdett párbeszédok lezáratlanok maradnak... MINDÖRÖKKÉ??

valami elkezdődik, s nincs folytatása együtt, csak külön-külön bennünk... egyenként... magányos árván... tisztázatlanul, hiszen nincs ott a MÁSIK, aki kiváltja a FELELET-et, a viszonzás, a szeretet, a konszenzus lehetőségét, amelyre olyan erősen sóvárgunk mindahányan...

csak: valószínű válaszokkal kell beérnünk, úgy, ahogyan feltételezhetően egyoldalúan én gondolom, vélem, szeretném tudni...

meg fogom-e valaha oldani a rámszakadt terhét az emberarcoknak? vagy a találkozások elmaradnak – az én hibámból?

nincs szavam?

nem tudok mit mondani?

nem összegeztem – élményeimet, tapasztalataimat, ismereteimet?!

Óh Tavasz, óh Húsvét,
Emberek ősi biztatója,
Csak azt szórt szét köztünk:
Állandó a tavaszi óra
S ilyen marad.

Krisztus támad és eszmél,
Odukat és kriptákat pattant.
Van-e gyönyörűbb ennél?

Ady: A szép Húsvét

Húsvéthétfő április 20. (ittthon)

szóval, a krónikás szerint:

13-14-15-16 de. Röjtökmuzsaj – szép volt az egyedüllét, a csend, a táj tavasza – Kőszeg, Bozsok, Velem – kastélyok, őzek, virágzó tavaszi fák; Kőszegen szög lyuggatta autónk első kerekét, szerdán esett az eső és dúlt a szél, az AKSI nem akart indítani, jött a faluból a szerelő bácsi – 54 éves, 14 éve infarktusos volt, otthon ragadt, a házinénink '84-ben vesztette el 21 éves leányát, majd 4 évre rá férjét, most fiával – 51 évesen – az erdészházak mindenese, ill. a faluban kocsmabolt a házukban, maga a végtelen fájdalom, falusi Piéta, komoly fájás és szenvedés az arcán, alakján, örökké ott akarnál maradni mellette, hogy vigasztalja; - majd a „fizetés” órája Röjtökmuzsajon az erdészeti irodában, s kiderül: vendégek voltunk, ORMOS BALÁZS és BROKÉS TAMÁS (IV. G. 1966) vendégei, s száguldunk Pannónhalmára, Öcsiéknek rendben a szállás, jön az ebéd, nagycsütörtök van, jönnek az első leányok, felmegyünk még a VÁR-ba, újabb ismerősök, kedves teázás, és gyönyörű délutáni utazás ZIRC-en át a Balaton felvidéken Brendesre E-vel...

Csesznek, Zirc (apátság, forró imádság Dór-ért, Öcsiért, új igazgatójáért...) (majd 23-án, csütörtökön jelöli ki, ill. szavazza meg az Önkormányzat).

Pihenés, Tapolca, Btomaj nagypénteken, szombaton sok-sok kertészkedés, este későn Székesfehérváron át (rokonok látogatás) haza...

ittthon: fényképek Dá-ék! az ún. „esküvő” – amerikai módra... anyuskámra gondolok, 1927. október 16-án, már 32 évesen... és a miénkre: július 16-án, 30 évesen... (Dá lakodalmass bora 1979. október 16-án kelt, lassan 13 éve.. Öcsiét most tettem el, nagycsütörtök-pénteken, utolsó vacsora és az áldozat napja... '92. április 16-17.).

ma Dorottya vagy 4 órán át tartózkodott itt; Anglia, Skócia után mesélt, kereső, önmagát kergető deáklány, élni – élvezni – képzelettel játszani készülő, bolygó hollandi nyugtalansággal, megvert, szeretetre vágyó kegyetlenséggel kacérkodó, nyughatatlan lélek...

május 4-én, mához két hétre német nyelvvizsga...?! és a disszertáció... menekülnék a magányba, a csendbe, a bizonyosságba (német nyelvtan, német szókincs...) ... a valóságtól, újra az emberek elől...

dolgozni hajt a programgazdag holnap;

Jóskás napok; április 23-án de. III. a. osztály Széchenyi kiállítás megnyitása; este a Shakespeare dráma (Vízkereszt...) (Tinka néni, Latinovits-színjátszókör...)

május 1-én Közg. Egyetem a nagycsaládosok gyűlésén az iskola – család kapcsolatról kell szólnom... (péntek, 17 óra)

újra kísért a gondolat: tapasztalatimat, elmaradt osztályfőnöki óráimat egybe kell gyűjteni egy TESTAMENTOM-ba, a volt diákjaimnak, tanítványaimnak, s elmondani egy hajókiránduláson mindazt, lefelé a Volgán, a Hoang-Hón, a Missisipin (minden 2000-3000 egykori diákom jelenletében)

- amit elmulasztottam (intést, figyelmeztetést, óvást, tanulságot),
- amit elfeledtem,
- amire nem volt időnk,
- amire gyáva voltam,
- amire akkor még készületlen voltam...

mert: fájdalmas a pusztulásuk, a tévedéseik, a magányuk-elesettségük...

erről győzött meg a IV.c (1969), a IV.a (1961) és a IV.f (1962) idei találkozója... s jön a IV. g (1967) és a IV. f (1972) még az idén...

Celestin pápa levelei, Papinitől

Balatonrendes, május 10. vasárnap

fárasztó, lázas, elmúló hetek mögöttem... Kuppi Feritől Rátay Csabáig...

s közben:

május 1-én, pénteken a NOE első napján, II. kongresszus, Nagycsaládosok Országos Egyesülete – előadást tartottam... (iskola – család)

május 2-3. itt, Rendesen kemény munkával, ragyogó tavaszban rendbe hoztuk a kertünket...

május 8. csütörtök du. 17 óra tájt a XI. ker. Önkormányzat kinevezte dr. Párdányi Miklóst a J.A.G. igazgatójának...

(lesz megtisztulás? – elnéztem a 7 ballagó osztályt máj. 8-án az épületünk teraszáról: mennyire megérdemelne ez az osztály-sereg egy igazi igazgatót, jó szellemű vezetést, megfelelő – s méltó tanári kart...)

és 8-án este rakosgatás után a lépcsőfordulóban Rátay Cs. 1959-ben írt, 35 éve ismert emberem – tanítványom; ment „A Biblia szól” c. gyülekezet ülésére...

A kanadai fiú jött lefelé a lépcsőn, odaszólt neki, büszkén hivatkozott rá – nekem;

(Ötödik hadoszlop, szétfúzni a Szt. Istváni magyar örökséget... mit keres itt? menjen haza! – s a többi... kozmopolita, liberális, bolsevik, zsidó bérencek, megvásárolt ügynökök! én az ÜGYNÖK-öt Apámként ismerem (és Timár József alakításából!): megalázó sors, keserű kenyér, idegen haszon szolgálata...)

szóval:

ápr. végén találkoztam Kuppi Ferivel, a Képző-ből, Sashalomról, markáns-férfias-sokat dohányzó festő-grafikus; mindig imponált nekem szigorú magánya, keresetlen férfiassága... 50 év körül lehet; ma is szabadúszó...

s ahogyan a Kormány ellenében megnyilatkozott!!

megzavarodott értelmiségiek...

s vitatkozni kellene vele, de hol van az én felkészültségem; és ömlik belőle a szópanasz, órákig szeretne beszélgetni, az egyoldalú manuális tevékenység szomjassá tette az igazra, a közérdekűre, a nemzetire, a biztos tájékoztatásra...

zavara a lélek zavara, az egyedüllété, a magányé, árvaságé, a volt polgár-gyerek meghasonlottsága, az európai kultúráörökség levedlése a bolsevik évek alatt...

meg kell írni az üzenetet mindazoknak, akik eltévedtek az éjszakában, vagy akik rossz családi-iskolai örökséget hordoznak...

testamentumot írni,

s sírni, sírni, sírni...

s közben április 29. és május 8. közt itt volt a P. Béla Heidelbergből,
május 5-én...

Perczel-osztály IV.f...

15 fiúból 13 nem szereti a szüleit...

valaki e fiúkért felelős...

(a II. a-ban, Cs. Csaba anyáknapj terve: édesanyja 4 éve halott, mégis ő kezdeményezi a megemlékezést; nálam is, az I. g-ben Zsák Judit indítana, de a nagyhangúak nem akarják...)

a törődés, a gondoskodás, a szellemi-lelki irányítás, a tanácsadás, a távlatteremtés, a biztatás-bátorítás, a példa-állítás...

és: Rátay de. (1959, IV.c.) panaszáradata az ÉLET ellen; ő – úgy mond – három szakaszát élte át az iskolának (amelynek, szerinte, én szolgálatába állottam, s kiszolgálója vagyok egy intézménynek!) – a Brisits-ét, az 50-60-as éveket (én itt rekedtem meg, szerinte)

s a mait (!?)

keserű panasz Brückner ellen, a kat. egyház ellen; s ment a gyülekezetéhez, amely neki: közönsége...

jön-e valaki, VALAKI (!), aki megállítja ezt a folyamatot, a magyar intelligencia leromlásának, elzüllésének folyamatát ?!

fog-e egy új Szabó D. ordítani a nemzet pusztulásáról a Parlamentben?

május 11.

Atyuska 101 éves. Szép szám ez. Lesz-e nekem 2002!? És 1999 után 2112?!

Drága Atyám, mit üzensz? Hogy kitartani? Hogy húnek lenni?!

Humilitas, honor, honestas?!

Milyen jó a példa, a példák. Miként a szenteké, erőt sugall...

De voltam a Hazugság-házban. Nagypapai korban 8 éves kislánya van. Kegyelem – mondom neki. Bizony az, mondja. „Vajon megérdemlem-e?” – kérdi. „Ezt nem tudom” – válaszolja mindjárt magának.

Az örökölt trágádomb gondjai sújtják. Vallja. Pedig: milyen tehetséges ország – mondja. A lengyelek csodát hoznak: hogyan csinálják?!

Nem vállalsz valamilyen minisztériumi statuszt?! – Nem. Ez baj – mondja.

Nem, nem.

Ott voltam a parlamenti csarnokban. Csoda. Áhitat. Ragyogás. És éppen a Hazugság ellenében. Öcsinek német ösztöndíjat ajánl. Még jövőre lehetne.

május 12. kedd

matematika érettségi, írásbeli

még mindig bennem él a tegnapi találkozás: a gyönyörű palota élménye, az aranyba fűrdetett csarnok – lépcsőfeljáró – oszlopsor;

a magatartás királyi volta...

az őszinte légkör...

a Koszta-, Rudnay-képek

a bájos – mosolyú – gyermek az íróasztalon...

elmenni, távolra, pusztulni?!

ments Atyaisten, hogy benne legyek!...

milyen jó lenne csak egy évre is kiszakadni a Má-ból... (elutazni, felejteni, számadást készíteni, felkészülni arra a 15 évre (?!), amely még jön, amely itt kell nekem, a Jóskában, hogy tartozásaimat kifizessem az Ifjúságnak!...

felejteni, menekülni, újat kezdeni – frissen, üdén, ruganyosan, vidám szívvel – nem

készerűen, lemondóan, gyáván, kényszeredetten...

s mindig visszavágásra, elszámoltatásra, bosszúra készülni!!

jaj, de jó lenne menekülni innen, erőt gyűjteni a maradék életre és maradék feladatokra...

de: holnap itt kell lenni, itt fognak hullámsani a folyósokon azok az arcok, akikért élek, akikért idejöttem, akik várnak tőlem megoldást – feleletet – vigasztalást – biztatást – felismerést – feladatot – ítéletet!

ez az apró munka meggyilkol, cserben hagyatja velem a távlatokat, az ünnepi életvitelt; a királyiságot!

holnap Nászomék – Zoltán és Magda – elrepülnek St. Louisba; óh, távoli föld, de idegen vagy nekem, s mégis, egy pillanatra, jó lenne látnom az elsőszülöttemet, Elis-Francikát, lelkem Gyermekeit...!!

május 14. reggel 8 óra

elment

így, egyoldalúan nem akarja,

nem bírja

tele fájdalommal, hogy VÉLEM megismerkedett; jobb lett volna III. e. után elmenni

Dorottya (ugyanaz: Tatár S.)

művész;

talán (nem csak a férfi-voltom)

van bennem valami varázslatos erő(?), rejtek, titok közt rejtőző ultrarövid hullámú adó, (vevő?) – amely inspirál?

kihív?

előcsal?

megsejtet

ott, túl...

hol van az én készségem, műveltségem az ezekétől?!

micsoda kép-gondolat és érzelemgazdagság?!?

mi lett volna, ha a szürke sokasággal nem törődve: csak ezekkel töltöttem volna fel magam??

(Itália, Padova, Firenze, Róma

1956 után ott kellett volna élnem...)

ami a „férfi”-vonzódást jelenti Dorottyának (sírt, rámborult, búcsúzott) majdnem hidegen hagy; nem vonz; törvénytelen, így nem kell! –

de: megértem...

találkozott egy őszinte emberrel! (atyja után)

május 16.

ma permetezni akartam; reggel, mikor felébredtem, elfogott az undor a koszos-büdös vasúti kocsitól, amelyben utaznom kellene; visszafeküdtem, 9^h-ig aludtam, mit kaptam jutalmul?

Fazakas József dr., a fiúk atyja 83 évesen beszélgetett velem vagy egy órán át piacra igyekezve...

mennyi jószág – szelídség – várakozás – Istenre hagyatkozás?!?

Fazak Béla Sámsondiékhöz ment du.; mert, este 9^h-kor felhívott a Sámsondi-Kiss Zoli, egykori diákom édesanyja: holnap de. a Fő utcában fog 10^h-kor misézni a kárpátukrajnai magyar gör. kat. püspök – Ortutay Elemér – ha ráérek, összeismerkedtetnek vele...

s persze, pihentem, meglátogattam vöm-uram nagyanyját születése 80. napján, nászasszonyom édesanyját s ott megismertem a családot: Andrást, Editet, Eszterkét...

Dá-ék Las Vegas-ból talán holnap indulnak Colorádó, a GRAND CANYON- felé...

szeretnék megállni, olvasgatni, tétovázni, meditálni, elmélyedni, zongorázni – de:

tovább, tovább!...

még az államtitkár urat meglátogatom, s talán valóban – hagyni kellene Palotást futni...

jó lenne a fáradtságot oldani nagy-nagy „kikapcsolódással”

május 17. vasárnap

Simigéknél órákat töltöttünk ma de. fog-ügyben (Öcsi – Anya). Beszélgetés. Mindenütt órák telnek, ha megállok. Fárasztó. Nem könnyelműség?! – Tájékozódni kell, hinteni kell az erőt, az igazat...

már nagyon meg kell válogatni, hogy mikor, hová, kivel... mert magammal szemben is van még sok tartozásom...

hogyan megtalálják a sajátosan nemzeti programot – ha érdekről van szó:

a m. HITEL BANK RT.

propagandája:

fejedelmi pajzsdísz

Kr. e. IV.sz. szkíta

Zöldhalmapusza! mitológia?

csodaszarvas?

agancsa: korona, életfa... napsugárhosszan

„erő, méltóság, magabiztosság, tekintély + nagylelkűség, bizalom, munkaszeretet, áldozatkészség a magyarság faji vonásai?

május 24.

tegnap-tegnapelőtt Balatonnál, Szombathelyen voltunk; Joseph – Öcsiék előadása, a Karmelita templomnál

holnap Apukám évfordulója, és Fin. Gyuri 50 éves!

csütörtök du. megkerestem dr. Kálmán Attila államtitkárt a Műv. Min.-ban

APEH-vizsgálat?!

meg kellett tenni; legyen vége a hazugság tombolásának; mert a tanári 1000,- forintok mellé még a tanulóktól is gyűjtenek 20,-Ft/fő összegeket... ez is 18.000 Ft?!

„növeli, ki elfedi a bajt...” ez volt az Államtitkár szava...

csütörtökön május 31-e volt; a magyar hadsereg új napja...

előre katonák, előre magyarok!

május 27.

tegnap E.H. Vilmos úrral ebédeltem (MURNAU); ma du. Kenesére megyünk, Luka L. előadását és a Csoóri-estet meghallgatni...

Miklós kínlódva veszi át a hatalmat...

június 9. este

ma reggel 6^h-ra értünk vissza Erdélyből; 18-an az osztályomból, s Balog Zsófi –

Kolozsvár, Csíkszereda, Csíksomlyó, Szárhegy, Békás, Kézdivásárhely,

Csernátony, Sepsiszentgyörgy, Szt. Anna tó, etc.

fárasztó, szép;

virrasztás: Tiszti atya (Csobátfalva)

július 5.

tegnap megjött Tipsi:

ajándékok; még nem néztem meg; érdemlem, jár, jut??!

Vatay László vallomását olvastam egyik hajnalban (Confessio, 92/1), ma pedig Radnóti naplóját a hatvani cukorgyárban végigszenvedett munkaszolgálatos hetekből – hogyan bírták ki ezek azt a sok szenvedést? – és menekülnek a bosnyákok, a muzulmánok ezrével hozzánk Boszniából, pusztul Szarajevó és ártatlan emberek ezrei...?!

érdemlünk-e jólétet, békét, nyaralást, jókedvet, jóllakottságot, sört és egyéb csemegéket?!

mi jogon?!

Dá fényképei a május 17-től május 29-ig tartó utazásról (Grand Canyon) (California) páratlan emlékeket tartogatnak (vagy 250 fotó, Zolival és szüleivel)...

boldog vagyok!

elérte: látja a sok szépséget, a természet gazdagságát, az ajándékozó Isten halmozó-ajándékozó kedvét!

Deo gratias – tudja majd (talán?) mondani ezentúl mindörökre...

július 24. péntek

Tipsi Soltvadkerten, Deriteiek Szárszón, a gyerekeink St. Louis-ból alig akarnak szólni – mi itt, Rendesen.

Holnap Szombathelyre megyek, a KATT-on vasárnap reggel lesz az „előadásom” – az osztályfőnöki munkáról. Azután haza, ill. Krakkóba Tiborral, Béla bácsival...

Nehéz felgyújtani magamat a vasárnapi leckéhez. Szólni a munkámról, Amelyet szívem, s nem értelmem diktál, irányát. Szavakat találni a motiváláshoz, a távlatteremtéshez, a bátorságkeltésre... Életvitel, életelvek, életformák?!

látni:

1. *milyen szeretne ő lenni, belső titkos-teljességre és tisztaságra-boldogságra termettsége!*
2. *példák vagyunk, hatásunk alatt áll, ki vagy szolgáltatva, függ tőlünk; várja, hogy megszólítsák!*
3. *kortársainak vonzása...*

(a jegyzetfüzetke hátlapján)